

NÉPÉNEK SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY TISZTELETÉRE

**NÉPÉNEKEK
SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY TISZTELETÉRE**

SZERKESZTETTE:

DR. MEDGYESY S. NORBERT

A LITURGIKUS ÉS A NÉPÉNEKEK FORRÁSA:
*Énekek Szent László király tiszteletére–Cantiones de Sancto Ladislao
rege.* Szerk. Kovács Andrea–Medgyesy S. Norbert. Magyar Napló,
Budapest, 2012, 2017². (CD-melléklettel.)

Győr-Piliscsaba, 2017

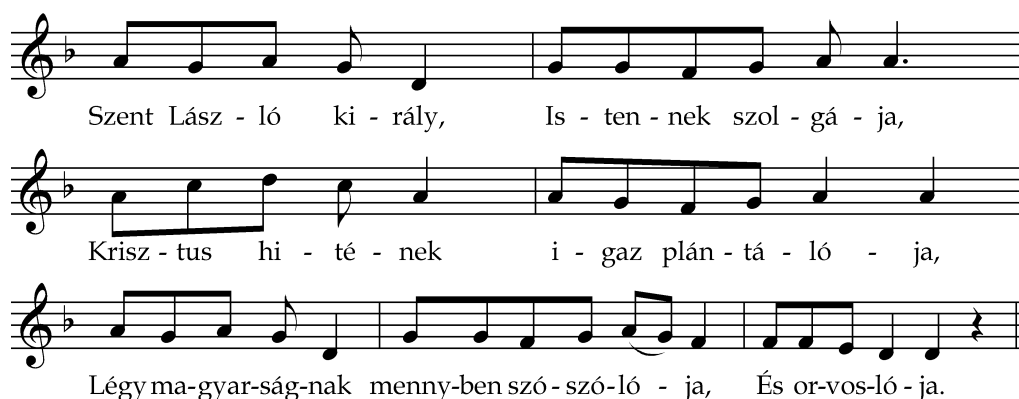
SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY KÖSZÖNTÉSE ŐRISZIGETEN

2017. június 2. péntek

Népe nek az utcai vonulás alatt:

SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY HISTÓRIÁJA

A legelső Szent László-népe nek (Cantus Catholici, Kassa, 1674; KÁJONI János: *Cantionale Catholicum*, Csíksomlyó, 1676) szövegét énekeljük hazai, késő középkori himnusz dallamon (SZLÉ 31–32):

Szent Lász - ló ki - rály, Is - ten - nek szol - gá - ja,
Krisz - tus hi - té - nek i - gaz plán - tá - ló - ja,
Légy ma - gyar - ság - nak men - ny - ben szó - szó - ló - ja, És or - vos - ló - ja.

2. Kegyes voltából irgalmas Istennek, – Szent László király adattál e földnek, – Hogy szent híreddel útja igaz hitnek, – lennél e népnek.
3. Ki Gézza után királlyá téteték, – A magyaroktól holott választaték, – Mert szent életét mindnyájan szerettek, – és megkedvelték.
4. Magyar Koronát hogy fejére tevél, – Sok szent dolgokra mindjárt szívét vévél, – Római hitnek lón nagy örzőjévé, – Szent László király.
5. Azért őbenne Istennek telt kedve, – Mindenütt járván Isten előtt félve, – Szent Koronával azért lón tisztelve, – Szent László király.
6. Krisztusnak Anyját, áldott Szűz Máriát – Híven tisztelél, mint édes Asszonyát, – Ennek érezte országostul haszrát, – Szent László király.
7. A Körös mellett egy várost építél, – Melyet Váradnak Szent László neveze, – És szép kolostort Mária neyére – mellé építél.

8. Ott püspökséget és káptalant szerze, – A tiszta élet virágzott őbenne, – Temetését is ő oda rendelte, – s ott nyugszik teste.
9. Koporsójánál betegek gyógyultak, – Vakok és némák hozzá folyamodtak, – És több ilyen nagy, sok csodákat láttak, – bizonynal voltak.
10. Légyen örökké áldott Atyaisten, – És egyetemben a Fiú Úristen, – A magas mennyben Szentlélek Úristen, – örökké, ámen.

A SZENT LÁSZLÓ-ÉNEK – a 15. századból

A történetírásban SZENT LÁSZLÓ-ÉNEK névvel illetett alábbi alkotás az első eredeti magyar vers, a magyar nyelvű világi líra legelső alkotása és egyben himnikus remekműve, egyben a magyar szentek tiszteletének első magyar nyelvű emléke. Szövege 1470 körül, Hunyadi Mátyás király korában keletkezett, amelyet a *Peer-kódex* (1526) őrzött meg. Dallama régi magyar és európai epikus zenei stílus származéka (15–16. század); HUSZÁR Gál: *Isteni Dicséretetek*. 1560; *Eperjesi graduál* (1635–1652).

Kiadta: *Éneklő Egyház 272, Énekek Szent László király tiszteletére 29.*

Üd - vöz - légy, ke - gyes szent Lász - ló ki - rály,
 Ma - gyar - or - szág - nak é - des ol - tal - ma!
 Szent ki - rá - lyok közt drá - ga - lá - tos gyöngy,
 csil - la - gok kö - zött fé - nyes - sé - ges csil - lag!

**2. Szentháromságnak igaz szolgája,
 Jézus Krisztusnak jó tanítványa,
 Te Szentléleknek tiszta edénye,
 Szűz Máriának választott vitéze.**

**3. Testedben ékes, karodban erős,
 Lelkedben fényes, szívedben bátor,
 Igaz ügyeknek gondját viseltes,**

A szegényeknek te voltál oltalma.

4. **Mert kiválasztott a Szűz Mária,
És felmagasztalt sok ajándékkal,
Hogy Te őrizzed, s megoltalmazd,
Néki ajánlott jó Magyarországot!**

5. **Dicsérnek Téged szent zsolozsmával,
Papok, diákok és városnépek,
Dicsérnek téged magyarok, mondván:
Üdvözlégy mennyben, Szent László királyunk!**

A SZENT LÁSZLÓ-HIMNUSZ:

Áve, égi király híve: Várad, 1192 körül. (ÉE 271; SZLÉ 27.)

Regis regum civis, ave... kezdősorral László szentté avatása idején, 1192 után keletkezett Váradon, latinból fordította: Csanád Béla. Ez a himnusz magyarországi liturgikus költészet egyik legkitűnőbb darabja, középkori zenetörténetünk jeles alkotása. Az ATHLETA PATRIÆ – A HAZA BAJNOKA dicsérő jelzót itt olvashatjuk először a Lovagkirály jellemzéseként. Dallama: 12. századi szekvencia-származék a Szentviktori iskola szerint, a *Budai Psalterium* (15. század) szerint egyszerűsítve. Kiadta: ÉE 271; SZLÉ 27.

Á - ve, é - gi ki - rály hí - ve, ki - rá - lyok - nak gyön - gye, é - ke,
Lász - ló, menny - nek sor - so - sa! Ég ki - rá - lyát hűn kö - vet - ted,
or - szá - gun - kat vé - del - mez - zed, légy ha - zánk - nak baj - no - ka!

2. Menedéke magyaroknak, – Örök társa angyaloknak, – Égi kegynek eszköze.

Üdvözlégy, ó, kiváltságos, – Híres, neves, igazságos, – Jó ítélet védnöke.

3. Vigadozzál, magyar nemzet, – Harsonáld, énekeljed – Új királynak új dalod!

Boldog Várad, szálljon híred, – Növekedjék dicsőséged, –
Visszhangozzák századok!

4. Krisztus, földről himnusz szárnyal, – Hozzád, aki keresztfáddal – Magadhoz vonsz népeket.

Szentek útja Te vagy égbe, – Az örökös dicsőségbe, – Néked áldás, tisztelet! Ámen.

A menet a templomhoz ér, majd megkerüljük a templomot, útközben énekeljük:

SERÉNY SZOLGÁT ÚR KEDVELI...

Szövege elsőként Győr egyházmegyei kéziratokból ismert: *Paksi Márton György-énekeskönyv* (Kunsziget, 1760–1761); *Dőri énekeskönyv* (1763–1774). Dallam: *Cantus Catholici* (Kassa, 1674), dunántúli népi gyűjtés szerint. (SZLÉ 42.) A „fő hadnagy” kifejezés az ország első számú katonáját jelentette. Előadását pl. körmeneteken jól alkalmazható litániázó formában is javasoljuk: az előénekelte sorra a közösség válasza a „Szent László, Isten szolgája, magyar király” versszakzáró sor lehet.

Parlando

Se-rény szol-gát Úr ked-ve - li, Minden ja-vá-ra ren-de - li,

Szent Lász - ló, Is - ten szol - gá - ja, ma-gyar ki - rály.

2. Vigasztalj Urad javára, – Reád bízott országodra!

SZENT LÁSZLÓ, ISTEN SZOLGÁJA, MAGYAR KIRÁLY.

3. Hűségedet megmutattad, – Néki magad meg tartottad, – SZENT LÁSZLÓ...

4. Krisztus hitét gyarapítván, – Romlott voltát gazdagítván, – SZENT LÁSZLÓ...

5. Ó, te dicső serény szolga, – Máriának fő hadnagya, – SZENT LÁSZLÓ...

6. Te vagy hitünk erős pajzsa, – Egyházunknak bizodalma, – SZENT LÁSZLÓ...

7. Hogy Máriát Pátrónánknak, – Te hagytad, hívjuk Anyánknak! – SZENT LÁSZLÓ...

8. Te vagy nemzetünk doktrora, – Szent Istvánnak tanítványa, – SZENT LÁSZLÓ...
9. Légy tovább nekünk szószólónk, – Isten előtt oltalmazónk! – SZENT LÁSZLÓ, ISTEN SZOLGÁJA, MAGYAR KIRÁLY.

ÉNEK SZENT LÁSZLÓ ÉLETÉNEK BIBLIAI PÁRHUZAMAIRÓL

A költemény több párhuzamot von az ószövetségi zsidó és a középkori magyar történelem között: Isten Kánaánként adta a Szkítiából érkezett magyaroknak jelenlegi országát, Pannóniát, amelynek Isten által kiválasztott alapítói, Szent István és Szent László királyok voltak (2–3. vsz.). A vízfakasztás (3. vsz.), a bivalycsorda (4. vsz.) és a kővé vált pénz (5. vsz.) csodája után arról énekel (6–7. vsz.), hogy László holttestével a szekér szárazon kelt át Várad folyóján, a Sebes-Körösön. A feltett szövetség (1. és 7. vsz.): Szent István országfelajánlása Szűz Máriának 1038. augusztus 15-én.

Szövegének forrása: BOZÓKI Mihály: *Katólikus Kar-béli Kótás Énekes Könyv* (Vác, 1797); a hansági Agyagosszergényből *Perek Horváth János* (1853–1920) búcsúvezető előénekes *énekeskönyve* (1887) és a *Dombi Horváth Anna-énekeskönyv* örökítette tovább. Dallam: 18. század eleji, mai dunántúli népi gyűjtés szerint. (SZLÉ 39.)

Parlando

Is - ten, el - ső ki - rá-lyunk-kal, a - ki fri-gyet kö - töt - tél,
Má - ri - á - val, Asz-szo-nyunkkal párt-fo-gást pe - csé - tel - tél.
A mi é - des a - tyá-ink-kal sze - rel-münk-höz es - küd - tél,
Szent é - le - tú ki - rá-lyok-kal min-ket é - ke - sí - tet - tél.

2. **Mint Izraelt Egyiptomból Kánán földjére vitted,
Azonképpen Szkítiából magyar népet vezetted.
Pannóniának földében megörökösítetted,
És velük az igaz hitben magad megismertted.**

3. **Apostoli királyunknak Szent Istvánt választottad,
És mások közt Szent Lászlónak nagy kegyelmedet adtad,
Szomjúságát magyaroknak általa megoltottad,
Gyomrából a kősziklának forrásvizedet adtad.**

4. **Az ő élte szentségének oly nagy volt méltósága,
Hogy engedett kérésének szarvasok sokasága,
Kikkel táplálta életét az ő magyar népének,
Ki viszont hálaadást tett irgalmas Istenének.**
5. **Midőn Szent László királyunk a rút tatárt kergette,
Hogy ő véle szembe szálljunk, azt meg nem szenvedhette,
Az ellenség csalárdsággal sok kincsét elhintette,
De Szent László imádsággal kőváltásban tette.**
6. **Szent László temetésére az Isten azt rendelte,
Körös vizén a szekere, hogy szárazon mehetne,
Mely szentséges koporsóját Nagyváradra vezette,
Vévén élte koronáját testét eltemettette.**
7. **Oh, Szent László, édesatyánk, nyújtsd szent oltalmadat,
Hogy ellenség jöjjön reánk, ne engedd fiaidat,
Szentséged ne felejtkezzen, légyen a mi részünkre,
Hogy az Isten emlékezzen feltett szövetségünkre!**

SZENT LÁSZLÓ, ISTEN SZOLGÁJA

Népének Szeged környékéről, 1762-ből, amely a Szentkirály visszatérését kéri. (Szent László-énekeskönyv 44.)
Dallam: *Ó, dicsőséges Asszonyság...* (ÉE 219)

1. **Szent László, Isten szolgája, – magyarok fényes Lámpása, – esedezzel miérettünk, – hogy mennyben véled lehessünk!**
2. **Ó, Szent László, magyar király, – Mi nemzetünk óhajtva vár, – Imádkozzál miérettünk, – Hogy Isten kedvében legyünk!**
3. **Szent László, verd ellenségünk, – Ördögöt űzd el mitőlünk, – Ó, Szent László, légy oltalmunk, – Ne pusztuljon mi országunk!**
4. **Kiért dicséret Atyának, – Légyen az ő Szent Fiának, – Mi országunk oltalmának, – Boldog Szent László királynak. Ámen.**

HORVÁT NÉPÉNEK SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY TISZTELETÉRE

Sz: *Cithara octochorda*, Bécs, 1701 [1723, 1757]; D: magyarországi gregorián himnusz dallam. Kiadta: *Énekek Szent László király tiszteletére*, 2017, nr. 61.

Zdrav bu - di kralj Szve - ti Lasz - lov, Or - sza - gov nas - seh bla - go - slov:
ve - szel nam dan tak zaz - va - ni, ztvem i - me - nom po - stu - va - ni.

A szövegben az aláhúzások a hajlításokat jelölik:

Zdrav budi kralj Sveti Laslov, – orsagov našeh blagoslov,
Zdráv budi kráľ Szveti Lászlóv, országov, nášeh blágošlov
vesel nam dan tak zazvani, – s tvem imenom poštuvani.
veszel nám dán ták zázváni – sz tvem imenom postuváni.

Z kraljevskem rodom velik si, – z tvum svetlostjum još vekši si,
Z kraljevskem rodom velik szí – z tvum szvetlošztjum jos veksi szí,
velik si bil z rastom v telu – jošče vekši v dobrom delu.
Velik szí bil z rasztom v telu – joscse veksi v drobrom delu.

Srečen Bela kralj vugerski, – srečna poljska kci iz ke si
Szrecsen Bela kráľ vugerszki, (hivatalosan ugerszki) – szrecsná poljszká kcsí iz ke szí
rođen na sreću veliku, – četireh orsagov, diku.
Rodzsen ná szrecsu veliku – csetireh országov diku.

Vugrinu, Dalmatin, Horvat – i Slovenec včinjen je brat,
Vugrinu, Dálmátin, Horvát (Hrvát, hr-t pörgetni) i Szlovenec vcsinjen je brát,
skupa složen korunu, – po viteškom tvojem trudu.
Szkupá slozsen korunu, – po viteskom tvojem trudu.

Gda sestra tvoja vdovica, – buduč Horvacka kraljica,
Gdá szesztrá tvojá vdovicá, – buducs Horvácská kraljica,
na pomoč tebe zazvala – od kud ti je zrasla hvala.
na pomocs tebe zázvalá –od kud ti je zrászlá hvalá.

Obranil si sestru tvoju, – složil si skup zemlju troju,
Obránil szí szesztru tvoju, – szlozsil szí skup zemlju troju
k domovine stare tvoje – od kud ti se hvala poje.
K domovine sztáre tvoje – od kud ti se hvalá poje.

Vredne behu takve dike, – zažgane tvoje molitve,
Vredne behu tákve dike, – zázsgáne tvoje molitve,

svetil si se ti moleči, – kakti ogenj v temne noči.
szevtil szí sze tí molecski – kakti ogenj v temne nocsi.

Kad si k Bogu ti zdihaval, – da si se od tel zdigaval,
Kad szí k Bogu tí zdihával, – dá szí sze od tel zdigával,
Boga moleč vu Varadu, – zidanom od tebe gradu.
Bogá molecs vu Varadu, – zidanom od tebe gradu.

Gde sebe grob izebral si, – mnoge zdravjem daruval si,
Gde (hivatalosan Gdje) szebe grob izebrál szí, – mnoge zdravjem daruvál szí,
slepe, neme, v grobu ležeč, – za nevoljne mertev skerbeč.
szlepe, neme, v grobu ležesecs – zá nevoljne mertev skerbecs.

Tak i za nas tvoje sluge, – moli Boga mentuj tuge,
Ták í zá nász tvoje szluge, – moli Boga mentuj tuge,
milost nam božju izprosi, – ar nas vsaki svoj kriš nosi.
miloszt nám bozsju izproszi, – ár nász vsaki szvoj kris noszi.

Hvala budi Ocu Bogu, – Sinu i svetomu Duhu,
Hválá budi Ocsu Bogu, – Színu í svetomu Duhu,
ki su zdenec pobožnosti, – i Ladislava svetosti. Amen.
ki szu zdenec pobožností, – í Ladislava svetostí. Amen.

AZ ÉNEK FORDÍTÁSA (Dr. Lukács István DSc)

Szent László királyról

Üdvözlégy, Szent László király,
országinknak áldás, mentsvár,
fölvirradott napunk fényes,
szent neveddel nekünk becses.

Királyi s hős nemzetséged, nagyobb
ennél fényességed,
deli voltál termetedben, de még
nagyobb tetteidben.

Béla király magyar atyja, lengyel
volt az édesanyja,
négy országnak dicsősége,
mindahánynak ékessége.

Magyar, horvát, szlavón, dalmát,
egybe hozta mind koronád,
testvérként most ők mind élnek,
áldják serény vitézséged.

Megözvegyült jó nővéred, kérte
sürgős segítséged,
királynéja horvátoknak nem volt
híján a hálának.

Lánytestvéred oltalmaztad, ősi hazád
tágítottad,
három ország egybe forrott, hálaének
otthon hangzott.

Dicsőségünk, büszkeségünk, forró
imád becsünk nekünk,
könyörgésed fényes lángja
sötétségünk beborítja.

Fohászod, ha szállt Istenhez,
emelkedett földtől tested,

tőled emelt városodban, imádkozva
szép Váradban.

Sírodul ezt választottad, vakot,
némát gyógyítottad,
holtadban a nyomorgókat, betegeket
jutalmaztad.

Érettünk is szolgálidért, imádkozzál
boldogságért,
kérjed nekünk Isten kegyét, hisz
viseljük mind keresztjét.

Hála legyen az Atyának,
Szentléleknek és Fiának,
forrásai ők a hitnek, László király
szentségének. Amen

A vesperás után a Te Deumot énekeljük

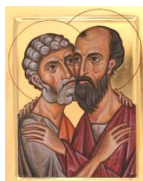
Te Deum laudamus
(Peer-kódex, 1526 k.)

**Isten téged dicsérünk,
téged Úrnak mi vallunk,
Téged örök Isten
minden földi állati dicsér.
Tenéked mennyei angyalok
és mennyei fejedelmek
Tenéked, cherubin és szerafim
mindenkoron énekelnek.
Szent Isten, Szent Úr,
Szent Úristen, dicső király,
teljes menyország és föld
felséges dicsőségeddel.
Téged Apostolok társasággal
dicsérnek.
Téged szent prófétát (!)
vigassággal dicsérnek.
Téged kínvallott mártírok
kik érted meghaltak
Téged ez világ szerint
Anyaszentegyház dicsér.
Felséges magasságnak ő Istenét
mi tisztelendő Urunk,
egyetlenegy Fiadat,
Szentlelked minket megvigasztaló.
Te Krisztus vagy, dicső Király.
Te Atyaistennek vagy örökséges
Fia.
Te megváltásra emberséget
felvenni**

**Máriának szent méhét nem utálád.
Te örökhalált meggyőzvé
mennyei szent kapudat nekünk
megnyitád.
Te ülsz Istennek jobbára,
Atyának dicsőségében.
Hiszünk eljövendő bírónak,
téged azért uram mi kérünk,
hogy minket segélj,
kiket szent véreddel megváltál.
Szenteid közé örök dicsőségében
minket számlálj.
Üdvözítsed te népedet uram Isten
és megáldjad te maradékaidat.
És tarts meg minket
és el fel vigyél örök dicsőségbe
Minden naponként téged Úristen
dicsérünk.
És uram te nevedet örökké,
mindörökké dicsérjük.
Melytől uram Isten minket
őrizned
ez napon bűn nélkül.
Légy irgalmas uram Isten
bűnösöknek,
légy irgalmas nekünk!
Legyen te szent irgalmasságod
mihozzánk,
mert minékünk te vagy oltalmunk.
Tebenned bízunk Úristen
azért örökké mi élünk. Ámen.**

Keresztény Értelmiségiek Szövetsége
Szombathelyi Csoport

Szent Péter és Pál apostolok Plébánia
Szentpéterfa

A kiadvány megjelenését támogatta:

Szombathely Megyei Jogú Város
Önkormányzata